(ต่อจากฉบับที่แล้ว)

เนื่องกับส่วนประกอบที่ (๑) (๒) และ (๓) ส่วนประกอบเหล่านี้มีแหล่งกลางอยู่ในศีลธรรม ทั้งคำถามส่วนใหญ่ของจริยศาสตร์ปทัสถาน กับอภิจริยศาสตร์ก็ยังสัมพันธ์กับส่วนประกอบเหล่านี้อีกด้วย

การวินิจฉัยศีลธรรมต่างชนิด

(๑) การวินิจฉัยจริยศาสตร์หรือศีลธรรมมีอยู่หลายชนิด ดังที่ได้แสดงมาแล้วว่า การวินิจฉัยเหล่านั้นอาจจะ *ทั่วไป* หรือ *เฉพาะอย่าง* ก็ได้ การวินิจฉัยเหล่านั้น อาจจะแสดงไว้ตามกาลและบุรุษที่แผกกันก็มี ความต่างเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งสำคัญตามฐานะของตนทั้งสิ้น ทว่าในที่นี้เราต้องเน้นความต่างอย่างอื่นไว้ด้วย (ก) ในการวินิจฉัยศีลธรรมบางอย่างของเรานั้น เรากล่าวกันว่าการกระทำอย่างหนึ่งหรือพฤติกรรมชนิดหนึ่งย่อมเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ผิดพลาด จำต้อง หน้าที่ หรือควรหรือว่าไม่ควรทำ

จริยศาสตร์

E T H I C S

William K. Frankena
University of Michigan

กัมพล สิริมุนินท์
ถอดความ

ตามแง่ของศีลธรรม (ข) ส่วนในการวินิจฉัยอื่น ๆ เรามักจะกล่าวถึงตัวบุคคล แรงจูงใจ เจตนา นิสัยใจคอ และอื่น ๆ แล้ว เราจึงพูดถึงสิ่งเหล่านั้นว่า ตามนัยของศีลธรรมแล้ว สิ่งเหล่านั้นก็ย่อมจัดได้ว่าเป็นความดี ความเลว คุณธรรม อธรรม การรับผิดชอบ ควรคิดเตียน เหมือนพระ ควรเหยียดหยาม และอื่น ๆ ทำนองนั้น แต่ไม่ได้พูดถึงการกระทำหรือพฤติกรรมชนิดหนึ่งเลย ในการวินิจฉัยทั้งสองเหล่านี้ สิ่งทั้งหลายที่ได้กล่าวแล้วนั้นย่อมต่างกัน และสิ่งใดอันเกี่ยวกับสิ่งเหล่านั้นก็ยังแผกกันอีกด้วย (อนึ่งเรายังได้พูดถึง *การกระทำที่ดี* หรือ *กุศลกรรม* อีกเหมือนกัน แต่คำว่า ดี ในที่นี้จะใช้แทนคำว่า ถูก ได้อย่างเหมาะสมดังที่มักใช้กันอยู่เป็นส่วนมากก็หาไม่ เมื่อใช้ให้ถูกต้อง คำนั้นดูเหมือนจะหมายความว่าการกระทำนั้นมีแรงจูงใจที่ดี หรือว่าการกระทำนั้นให้ผลดี) ข้า ๆ จะขอเรียกการวินิจฉัยแบบแรกว่า อาณัติจริยา–อำนาจศีลธรรม และเรียกการวินิจฉัยแบบหลังว่า อัคฆจริยา–คุณค่าศีลธรรม

(๒) อีกประการหนึ่ง ยังมีการวินิจฉัยคุณค่าที่ไม่ใช่ของศีลธรรมอยู่อีก ซึ่งส่วนมากข้า ๆ มักจะเรียกเพียงว่า *การวินิจฉัยคุณค่า* เท่านั้น ในการวินิจฉัยคุณค่าเหล่านี้เราย่อมประเมินค่าสิ่งอื่นๆทุกชนิด รถยนต์ ภาพวาด ประสบการณ์ ระบบการปกครอง และสิ่งอื่น ๆ อีก แต่มิได้ประเมินค่าการกระทำ

ตัวบุคคล แรงจูงใจและอื่น ๆ เห็นปานนั้น เรากล่าวว่าสิ่งเหล่านั้น ดีงาม เลวทราม น่ารัก น่าชัง และอื่น ๆ แต่เรามิได้หมายความว่า สิ่งเหล่านั้นดีงามหรือเลวทรามตามแง่ศีลธรรม เพราะโดยทั่วไปแล้วสิ่งเหล่านั้น ไม่ใช่เป็นสิ่งของชนิดที่อาจจะดีงามหรือเลวทรามตามแง่ของศีลธรรมได้ *การศึกษาการวินิจฉัยเหล่านี้มิใช่เป็นส่วนหนึ่งของจริยศาสตร์หรือปรัชญาจริยธรรมโดยแท้* แต่เนื่องจากการวินิจฉัย (คุณค่าที่ไม่ใช่ของศีลธรรม) นั้น ย่อมจะปรากฏออกมาว่า การพิจารณาสิ่งที่ดีงาม (ไม่ใช่ตามนัยของศีลธรรม) อันหนึ่งย่อมข้องอยู่กับการชี้ขาดว่า อะไรคือสิ่งถูกต้องหรือผิดพลาดตามแง่ของศีลธรรม เราจึงต้องรวมการอภิปรายการวินิจฉัยคุณค่า (ที่ไม่ใช่ของศีลธรรม) ดังกล่าวนั้นเข้าไว้ด้วย

ฉะนั้น เราจึงได้รับการวินิจฉัยปทัสถานนานาชนิดที่ตรึงใจเราตามหัวข้อต่อไปนี้

๑. การวินิจฉัยจริยศาสตร์หรือศีลธรรม

ก. การวินิจฉัยอาณัติจริยา–อำนาจศีลธรรม

๑. เฉพาะอย่าง(ศัพท์ทั้งหลายที่นำมาใช้เหล่านี้เป็นไปในความหมายทางศีลธรรม)เช่น

ก. ข้า ๆ ไม่ควรหลบหนีจากเรือนจำในขณะนี้

ข. ท่านควรเป็นนักสอนศาสนา

ค. สิ่งที่ได้กระทำลงไปแล้วนั้นผิดพลาด

๒. ทั่วไป เช่น

ก. เราควรรักษาสัญญาของเราเอาไว้

ข. ความรักเป็นสิ่งที่ทำให้กฎศีลธรรมเพียบพร้อม

ค. ทุกคนมีสิทธิได้รับเสรีภาพ

ข. การวินิจฉัยอัตถจริยา–คุณค่าศีลธรรม

๑. เฉพาะอย่าง เช่น

ก. คุณปู่ข้า ๆ เป็นคนดี

ข. ซาวิโยเป็นนักพรตผู้หนึ่ง

ค. เขารับผิดชอบสิ่งที่ตนได้ทำไปแล้ว

ฆ. คุณสมควรจะรับโทษ

ง. เขามีนิสัยน่าชื่นชม

จ. เขามีแรงจูงใจที่ดี

๒. ทั่วไป เช่น

ก. ความโอบอ้อมอารีเป็นคุณธรรมอย่างหนึ่ง

ข. ความริษยาเป็นแรงจูงใจชั้นเลว

ค. เฉพาะนักพรตเท่านั้นสามารถให้อภัยความพลั้งพลาดเช่นนั้นได้

ฆ. คนดีตามอุดมคติก็คือคนผู้ไม่ดื่มหรือสูบ (สิ่งเสพติดให้โทษ)

๒. การวินิจฉัยคุณค่าที่ไม่ใช่ของศีลธรรม เช่น

ก. รถคันนั้นเป็นรถที่ดี

ข. ความเพลิดเพลินเป็นความดีในตัวเอง

ค. มินิเว ชีวี มิได้มีชีวิตที่ดีจริง

ง. ลัทธิประชาธิปไตยเป็นระบบการปกครองที่เลิศสุด

รายการเพื่อบทที่เหลือ

ใน *จริยศาสตร์ปทัสถาน* เราพยายามสรุปการวินิจฉัยที่รับรองได้ชุดหนึ่ง คือ (๑) การวินิจฉัยอาณัติจริยา (๒) การวินิจฉัยอัคฆจริยาไว้เป็นอันดับแรก แล้วจึงสรุป (๓) การวินิจฉัยคุณค่าที่ไม่ใช่ของศีลธรรมไว้เป็นอันดับสองรองลงมา ใน *อภิจริยศาสตร์* เราพยายามจัดสร้างทฤษฎีความหมายและความถูกต้องของ (๑) การวินิจฉัยอาณัติจริยา (๒) การวินิจฉัยอัคฆจริยา และ (๓) การวินิจฉัยคุณค่าที่ไม่ใช่ของศีลธรรมไว้เป็นส่วนใหญ่ บทที่ ๒ ถึง ๕ ย่อมประกอบด้วยจริยศาสตร์ปทัสถานที่เป็นไปตามแนวทางทั่วไปเสียโดยมาก แม้ว่าการวิเคราะห์และการสะสางบางอย่างจะปะปนอยู่ด้วยก็ตาม ที บทที่ ๒ และ ๓ ว่าด้วยทฤษฎีปทัสถานของอาณัติจริยา บทที่ ๔ ว่าด้วยทฤษฎีปทัสถานของอัคฆจริยา แล้วบทที่ ๕ ก็จะว่าด้วยทฤษฎีปทัสถานของคุณค่าที่ไม่ใช่ของศีลธรรม ส่วนในบทที่ ๖ จะได้พูดถึงทฤษฎีและปัญหารวม ๆ ของอภิจริยศาสตร์ต่อไป

จักรวาลหว่านดาวเต็มราวฟ้า ใช่มุ่งตราดวงใดให้เป็นหนึ่ง
หล้ารวมหลากทัศนะสุดลึกซึ้ง โปรดอย่าพึงผูกขาดเพียงศาสน์เดียว